

KIÁLTO SZO

TARTALOM

Tavaszy Sándor: A protestántizmus és liberálizmus házassága. — „IGY SZÓL AZ ÚR.“ László Dezső: Kegyelemből hit által. — Zolyómi Jenő: Az állam a reformáció tükrében. — a.: A politikáról — a reformáció ünnepén. — Biró Sándor: Egyházi krónika. — Kese Attila: Református életközösség. — H. J.: Halottaink igaz szeretése. — KERESZTYÉN KRITIKA. Stafétázó férfiszövetség. T. S.: Egy menedékház felavatása. Sipos Géza: Vallássérelem. — KÉZ A KÉZBEN. Felhívás a SzO körzeti vezetőihez. A turdai körzet nyári munkája. IKESzOjhirek. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET. — HIREINK.

KERESZTI: DR. TAVASZYSÁNDOR

1935

MEGJELENT!

MEGJELENT!

A LEGUJABB „ÉLŐ KÖNYV“:

MIT CSELEKEDJEM?

A szolgálati munka vezérfonala. Irta: LÁSZLÓ DEZSŐ.

ÁRA 16 LEI.

KÉNES GYUFÁK

Karácsonyi játék.

MIBŐL ÉLNEK AZ EMBEREK?

Tolstoj művéből átirrt szindarab.

A két egyfelvonásos szindarab ára 8 Lei.

Legalkalmasabb karácsonyi ajándék!!

Nagy értékű könyvek féláron. Fizethetők részletekben, államsegély terhére is.

- A { *Ravasz László: A Tháborhegy ormán.* (306 oldal.) Beszédék, előadások.
Makkai Sándor: A mi útunk. (295 oldal.) Elmélkedések, beszédék, előadások, temetési beszédék, cikkek.
Vallásos műdalok. 11 éneket tartalmaz szólóra és karra. (Vallásos estélyeken igen jól felhasználhatók.)

E három mű együttes ára 300 Lei.

- B { *Ravasz László: A Tháborhegy ormán.* (306 o.) Beszédék, cikkek, előadások.
Makkai Sándor: A mi útunk. (295 oldal.) Elmélkedések, beszédék, előadások, temetési beszédék, cikkek.
Dr. Gönczy Lajos: Isten hatalmas keze alatt. (152 oldal.) Egyházi beszédék.
Istennek nagyságos dolgai. (215 oldal.) Prédikációk.
Kristóf György: I. Bethlen Gábor és a magyar irodalom. II. Apafi Mihály erdélyi fejedelem magános könyörgései.
Emlékkönyv: dr. Kecskeméthy István theol. professzor életének 70-ik, theol. tanári szolgálatának 40 ik évfordulójára.
Vallásos műdalok. 11 éneket tartalmaz szólóra és karra.

E nyolc darab mű együttes ára: 450 Lei.

KIÁLTÓ SZÓ

Szerkeszti: DR. TAVASZY SÁNDOR. // Főmunkatársak: LÁSZLÓ DEZSŐ, BIRÓ SÁNDOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

IX. ÉVFOLYAM

1935. NOVEMBER.

11. SZÁM

A protestántizmus és liberálizmus házassága.

A nagy reformáció napján ismét szembe kell néznünk azokkal a nagyjainkkal, akikre nem volt méltó ez a világ: a mi reformátorainkkal. Ez a szembenézés kétségtelenül nem könnyű, mert éles tekintetű szemükből sok súlyos szemrehányás hull reánk s ezek a szemrehányások ráutalnak Isten ítéletére, amely hütlenségünk és árulásunk következtében oly fájdalmasan terheli, kell, hogy terhelje a mi lelkiismeretünket. A reformáció ugyanis még mindig olyan örökség, amelyet nem vettünk hiánytalanul birtokba és még mindig nem annak igazságából élünk, hanem sokféle sántikálunk és a megalkuvások és egyezkedések révén egy kicsit a reformációból, de egy kicsit a világ pogány szelleméből, egy kicsit a liberálizmusból, vagy az ideálmusból élünk, de nem vállaljuk, hogy következetesen érvényesítsük legalább az egyházon belül az Isten igazságát: A próféta, aki álomlátó, beszéljen álomot; akinél pedig az én igém van, beszélje az én igémet igazán. Mi köze van a polyvának a búzával? azt mondja az Úr. (Jer. 23:28.)

A nagy reformáció nagy ajándéka a protestántizmus, amelynek jelentőségét még mindig nem látják tisztán, igaz, hogy jelentőségéhez mért erejét, a mi gyávaságunk következtében még mindig nem tudta megmutatni itéletes nagyságában. Hogy nem tudta, ennek legfőbb oka az a rossz házasság, amelyet a liberálizmussal kötött s amelyet még mindig nem tudott feloldani s így még mindig viseli annak minden nyomorúságát.

A liberálizmus alatt, a mindennapi életben, azt a megértő és méltányoló magatartást értik, amely minden előítélet és elfogultság nélkül tud behelyezkedni más felfogások és más gondolkozásmódok igazságába. Eddig rendben is van a dolog. Ez következik az evangélium szeretetparancsából is. Csakhogy a liberálizmus itt nem áll meg, hanem tovább megy és azonosítja magát mindenkinek a gondolkozásával és igazságával s a végén a maga igazságáról lemond

tiszta méltányosságból és mindent megértő és elnéző szeretetből. Ez a liberálizmus jó volna akkor, ha Isten mindenkit és mindeneket ugyanarra a sablonra teremtett volna, ha nem lennének az ő világában sajátosságok, egyéniségek, különösségek, ha nem lennének színek, hanem minden egyformán unalmas, ólomszürke lenne. De az Isten teremtett világa nem ilyen egy ugyanazon kaptafára teremtett világ. A liberálizmus azonban ebben a mindent megértő, minden sajátosságot elleplező mivoltában is jó valamire. Jó eszköz azoknak a kezében, akik a saját hátmögötti szándékaikat el akarják rejteni és észrevétlenül akarják azokat megvalósítani. Mondjuk ki bátran, a liberálizmus jó agitációs-politikai eszköz.

A „jámbor“ protestántizmus ezzel a liberálizmussal lépett házasságra és nem vette észre, hogy olyan árulót fogadott házába, amely ellene kémkedik és alattomosan az ő megrontására tör. Ennek a házasságnak a folyamán lassanként elvesztette egyéniségét. Elhitte, hogy ő, t. i. a protestántizmus és a liberálizmus az egymásnak legjobban megfelelő házastársak s ebben a hiedelemben szépen elaltatva evangéliumi lelkiismeretét, kiszolgáltatta magát a legkülönfélébb világnézeteknek, úgy, hogy jámbor öntudatlanságán át hol az egyik, hol a másik világnézetet engedte a saját neve alatt szóhoz jutni. A protestántizmus királyi öltözetét, hol a racionalizmus, hol az ideálmusz öltötte magára, de főképpen a liberálizmus koptatta a saját érdekei szolgálatában. Így lett a protestántizmusból egy kifosztott, egyéniségét veszített, sajátos feladataihoz hütlenné vált koldus. Egyszer csak azon vette észre magát, hogy nem az evangélium üzenetét hordozza, hanem a változó idők kedvének megfelelő ideológiát, hogy nem a Krisztus királyságát szolgálja, hanem különböző politikai és társadalmi törekvésekért ügynökösködik, vagy legjobb esetben különböző világnézetek zsoldosul szegődött a századok nagy világnézeti küzdelmeiben. Ez a liberális protestántizmus, vagy protestáns liberálizmus kapott itt-ott tap-

sot is, sokszor olyanok részéről, akik öntudatosan látták szegycintelen helyzetét, kapott elismerést a jó és a nemes lelkek részéről is, de mindig csak mint hasznos eszköz. Ebben a folyamatban végre elveszítette egyházi tudatát is annyira, hogy már csak pusztán társadalmi közösségnek nézték kívülől is, de így nézte önmagát is, míg eljutott oda, ahol ma is van, hogy vannak hivatalos megbizottai, kik az adminisztrációban látják az egyház feladatát.

Hála a Szenilések-Isten munkájának, ma már ennek a házasságnak vége van, a protestánsizmus, legalább is elvileg, már felbontotta ezt a hazug szövetséget s felismerte, hogy a protestánsizmus lényege szerint, nem akármilyen alakulat, hanem éppen egyház, a kihívottak és a kiválasztottak közössége, hivatása: az Isten üzenetének hirdetése, küldetése: a világ megszentelésének sokfelé ágazó nagy munkája.

A protestánsizmus és a liberalizmus viszonyának ez a meglátése azonban nem azt jelenti, hogy a protestánsizmus most már székértelődje lenne mindenféle sőtét, szabadságellenes, maradi irányzatnak és törekvésnek. A protestánsizmus a személyes keresztyénségnek, a lelkiismereti szabadságnak a képviselője, tehát minél inkább önlényegénél marad, annál inkább kötelezve van arra, hogy harcoljon minden faji, nemzeti és felekezeti elfogultság és kizárólagosság ellen. Nem liberálistizmusból, hanem a szeretet nagy parancsolatából kifolyólag: Szeresd a te Uradat-Istenedet és szeresd felebarátodat, mint önmagadat! Ez a parancs a protestánsizmus szabadelviségének az alapja, indító oka, ez szabja meg a szellemét és irányát, de egy-szersmind kizárja annak a lehetőségét is, hogy a protestánsizmus olyan törekvéseknek a szolgálatába adja magát, amelyek sajátos lényegének az elvesztésére vezetnek. A reformációban Isten szava szólott hozzánk, nyissuk meg a fülünket ez előtt a szó előtt, hogy az Ige folytonos reformációja meg ne szűnjék az egyházban!

TAVASZY SÁNDOR.

Az erőszakra épített világ akkor hull véres darabokra, amikor a békét örökre biztosítottak véli. Ennek a világnak nem több hatalomra, erősebb hadseregre, külön harcieszközökre, körmönfontabb diplomáciára van szüksége: ennek a világnak kis jóakaratra, jézusi erőkre van szüksége. Ezt a világot nem kívülől kell széppé tenni cicomás műveltséggel, technikai vívmányokkal: ezt a világot csak belülől lehet széppé tenni: Isten szellemének, a lelkiségnek kiragyogtatásával.

RAVASZ LÁSZLÓ.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

Kegyelemből hit által.

— Reformációi elmélkedés. —

„Mert kegyelemből tartattok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten adománya ez.“
Efézusi levél 8:2.

A mai ember nem veszi észre, hogy abban a ritka korban él, amikor könnyebben lehet Isten igazságaira felfigyelni. Az ige, amit elmélkedésem alapjául írtam, a reformáció igazságát fejezi ki: Isten kegyelme tart meg és ezt a kegyelmet hitemmel ragadhatom meg. A mai idők nagyon alkalmasak ahhoz, hogy ennek az Igenek mélyebb visszhangja támadhasson bennem.

Azt világosan látjuk, hogy mi nem tarthat meg. Erre mindenki eljutott. Látjuk, hogy semmi sem tarthat meg, sem minket, sem azokat a közösségeket, amelyekben élünk.

Ebben a csődben hangzik fel az Ige: Isten kegyelme tart meg. Az emberi tehetetlenség mögött van új lehetőség; Isten kegyelme. Ez nem következik semmiből, nincs semmi előfeltétele, nincs indoka: ezért kegyelem a szó szoros értelmében. Sohasem reménytelen tehát a sorsom, mert minden emberi tehetetlenség mellett is van még egy kiszámíthatatlan lehetőség: Isten kegyelme.

Sokan azt gondolják, hogy a kegyelem-tan elfogadása azonos a végzethittel, a mindenbebeletörődéssel. Ez nagy tévedés. Számomra nincs semmi kilátás. Ebben az állapotban megjelenik egy új út, ami felülről érkezik hozzám. Én pedig ezen az úton a hitemmel megindulok, azon járok és kimenekülök eddigi régi világomból. Nem ott maradok, hol azelőtt voltam, nem a régi világomba nyugszom bele, hisz az már tarthatatlan volt, hanem új korszak nyílik meg életemben. Ebben az új korszaknak irányítója a kegyelem felé forduló hitem. Ez a hit nem egy tan elfogadása, hanem engedelmes cselekvése annak, amit Isten üzen nekem,

A mai ember kegyetlen. Ennek az az oka, hogy tehetetlenségében, mint a meg-

dühödött oroszán tép és szaggat maga körül mindent. Az életből hiányzik a jóakarát, a méltányosság, a kegyelem. Ez azért hiányzik, mert nincs honnan táplálkozzék. Táplálkozásának pedig egy forrása van: Isten kegyelmének a megismé- rése. Mélyen érezzük, hogy szükségünk lenne új minőségű, nemesebb, önfeláldozóbb emberekre. Ilyenek pedig addig nem

támadnak, amíg nem ismerik meg Isten kegyelmét.

Emberi tehetetlenségünkől kiáltunk Isten kegyelme után és az ő kegyelmének megismerésével induljunk el az emberek közötti kegyelem és jóakarát cselekvésére. Így nemcsak a magunk, de a környezetünk élete is átalakul.

László Dezső.

Az állam a reformáció tükrében.

Nem célunk e kérdésről mindent elmondani, hanem csupán a rendelkezésünkre álló térhez mérten a leglényegesebbet. Tulzás nélkül állíthatjuk, hogy keresztyén világunknak nincs aktuálisabb kérdése, mint az egyház és állam viszonyának a tisztázása. Az egyháznak internacionális és interkonfesszionális világszövetsége, az u. n. Stockholmi mozgalom, a presbiteri világszövetség stb. stb. tanulmánybizottságainak tárgyalási anyagában központi helyet foglal el: az egyház, az állam és a nép viszonyának a kérdése.

Hogyan értelmezi reformált egyházunk az állam lényegét és feladatát, hogyan képzei el az államhoz való viszonyát és pedig úgy szabadsága, mint kötöttsége tekintetében (mennyiben szabad és mennyiben kötött az állammal szemben), lehetséges-e és milyen értelemben az állam részéről egy totalitás-igény az emberrel és emberi élettel szemben vagy lehet-e ugyanez az egyház részéről: ezek a kérdések nemcsak érdekesek, de mélyen belevágnak létexistenciánkba és különösen kisebbségi sorsunkat döntően meghatározzák. Ne ringassuk magunkat abba az illuzióba, mintha itt csupán arról volna szó, hogy jól-rosszúl szabályoztassék az egyház és állam formális jogi viszonya, hanem sokkal inkább arról a fundamentális jogról, amelyik a keresztyén nevelői munka, az egyház egész keresztyén élete *szabadságnak* oltalmát célozza az aktuális államfelfogásokkal szemben, melyeknek a nem-keresztyén világnezet a meghatározó jegyük és úgy elméletileg, mint gyakorlatilag azt a kizárólagos igényt támasztják, hogy egyedül ők vannak hivatva megszabni az ember külső és belső életét egyaránt.

Vajjon hozott-e ebben a tekintetben valami újat a reformáció ennek a világnak? Határozott igennel felelhetünk, amennyiben újból előállította és hangsúlyozta az ősrégi keresztyén tanítást: az Úristen totalitás-igényét, kizárólagos és egyedüli szuverenitásának érvényesítését, szemben a katolicizmus *Egyház-totalitás-igényével* és az abszolutisztikus uralkodók kizárólagos *Állam-totalitásával*. Mig a fejedelmileg pártfogolt lutheri reformáció e pártfogás ellené-

ben kénytelen koncessziókat tenni e tanítás rovására, addig Kálvin genfi városállamának theokráciája a világhistoria legkomolyabb kísérlete a tanítás megvalósítása felé. Talán innen is magyarázható, hogy a kálvini reformáció sokkal inkább lett világegyházzá, mint a lutheri.

1. Ez ősrégi bibliai keresztyén tanítás szerint, mely a reformációval új fényt és megvilágítást nyer, a mi országunk tulajdonképpen a „mennyekben“ van. Mennyei polgárok vagyunk. „Nincs nekünk itt maradandó városunk, hanem a jövődőt keressük“. A mi országunk időben örökkévaló, magában foglalja mind a szenteket világkezdetétől világvégzetéig, a halottak feltámadásán túl terjed, másrészt erre az egész látható világra kiterjedő közösség, amelyik nem ismer fajokat, osztályokat, nemzeteket, rendeket.

Ez a mennyei államiség kibékíthetetlen ellenmondásban van mindazzal, amit mi államnak nevezünk. A földi állam e világról való, sőt koncentrált, 100%-os világiasság; e világ szelleme játsza benne a döntő szerepet, amelyiknek el kell mulnia. A földi állam a kényserítés, erőszak által való uralom, a mi országunkban: az uralkodás szolgálat, szeretet, engedelmesség. Innen van, hogy a régi idők keresztyén emberei a legnagyobb bizalmatlansággal tekintettek az államra s mindenekelőtt az állam és Isten országa ellentétét hangsúlyozták; az apostoloknál egyenes felhívást találunk: hogy lehetőség szerint ne sokat bajlódjunk az állammal. De a csodálatos éppen az volt, hogy mindennek dacára pozitív állásfoglalást tanúsítottak az állammal szemben.

Innen folyik a mi első református kötelességünk: az állandó utalás az Isten országa és a földi államiség között való éles különbségre. Ez azért is fontos, nehogy a keresztyénség úgy szerepeljen, mint a mindenkori államrend, amelyik — mint minden emberi dolog — ítélet alatt áll, erkölcsi igazolója szellemi csendőrsége, sokszor kiáltó igazságtalanságok védelmezője. (Szocialista kritika.)

2. De azt mondhatná valaki: legyen az állam keresztyén s így szűnjön meg az ellentét Isten országa és az állam között. A fent el-

mondottakból azonban önként következnek, hogy a keresztyén állam tulajdonképpen fából vas-karika. Keresztyén állam éppen olyan kevésbé létezik, mint keresztyén csendőrség, keresztyén börtön, keresztyén büntetőtörvénykönyv, mivel az állam lényege és Isten országának lényege között áthidalhatatlan ellenmondás van.

3. Abból a tényből, hogy a református ember Krisztus birodalmához tartozik, következik az ő második kötelessége: minden módon s minden eszközzel tiltakoznia kell az állam abszolútságigénye ellen és állandóan utalni kell az állami tekintély korlátaira és hatáira.

Ennek három síkban kell megtörténnie:

Először: az állam világi rendet jelent első sorban és éppen ezért autoritása csak világi dolgokra vonatkozik. Nincs beleszólása pl. a lelkiismereti szabadság dolgába. Ahol ezt a határt átlépi, ott sátáni hatalommá lett.

Másodszor: Református egyházunknak minduntalan figyelmeztetnie kell az államot, hogy még a világi élet sférájában se az egyetlen tekintély, miután itt is más fundamentális tényezők szabnak neki határokat. A család pl. nem az állam kegyelméből van, isteni rendeltetésű és saját törvényt kapott teremőjétől, melyet egyetlen állam sem változtat meg. De tiltakozunk kell ott is, ahol az állam az iskolatgy kényszermonopoliumát gondolja feladatának, nemzetek életének jellegét alakítani gondolja hatáskörében állónak vagy kötelességének, miután itt megint abszolutisztikus irányban mutat elfajulást és az egyháznak kötelessége: határai közé visszautalni és ezzel éppen az államnak tesz szolgálatot.

Harmadszor: az állam jogrend. Az egyén és közösség viszonyában az egyéni jogát alá kell rendelnie a közösség jogának, miután az egyén éppen ezáltal élvezzi a jogrend oltalmát és áldását. De ez semmiesetre se jelentheti azt, mintha az egyén nem volna független az állammal szemben az ő létezésében. Nem jelentheti ez pl. az embernek bizonyos ideológia szerint való kollektívizálását, gondolkodásának, lelkületének, hitének erőszakos uniformizálását. Ezért nekünk református szembontból bibliai alapon kell elvetni úgy a hitlerista, mint a leninista állameszme gondolatát. Mert noha mint kibékíthetetlennek látszó ellenségek tűz- és vízként állanak egymással szembe, mégis református szempontból nézve őket, legmélyebb rokonságot találjuk közöttük, miután mindkettő *teljes abszolútsági igényt jelent be* az emberrel szemben, másrészt mindkettő kollektívizálást akar végrehajtani: egyik az uralkodó náción, a faj, a vér érdekében, a másik az ember érdekében. Miután pedig az utóbbi ember alatt a proletárt érti, tehát egy osztályt, vitázni lehet afelett, melyik a magasabb szempontu kollektívizálás.

3. Bibliai-református hitünk szerint engedelmeskedni tartozunk az államnak, mert amint

az apostol tanítja: nincsen hatalmasság, hanem csak Istentől. Pál apostol a konkrét pogány római államot látja szembe előtt, amikor ezeket írja, közelebről egy meghatározott római császárt: Nérót. Pál apostol nagyon jól tudta, hogy a római állam imperiálista katona állam, tudta, hogy Nero nem Dávid és mégis leírta, hogy nincsen hatalmasság, hanem csak Istentől. Vajjon tényleg minden hatalmasság Istentől van? Pál azért állítja ezt, mert a római államban is a rendet ismeri fel. Az állam — így folytatja Pál — a gonosz végett van. Miközben az állam a hatalom monopoliumát magához ragadja, elszívja életünknek ezt a mérgét. Minden állam rend, még a korlátlan tyranizmus is áldás, összehasonlítva az anarchiával, melynek nélküle okveletlenül ki kell törnie. Nekünk is az adott államot, mint Isten által rendelt rendet kell elismernünk. Ezzel természetesen az állam etikai minőségéről vagy hordozóinak etikai minőségéről semmiféle ítéletet nem mondtunk.

4. Vajjon előbbi fejtegetéseinkből az állami dolgok rendjére nézve valamilyen praktikus következtetéseket vonhatunk le a jelenkor számára? Mindenekelőtt óvnunk kell magunkat a túlzott várakozásoktól. Milyen legyen hát az államrend? Monarchisztikus vagy köztársasági, abszolutisztikus vagy demokratikus vagy ezeknek különféle keverékei? Az igazság az, hogy nincs egyetlen államforma se, melyet szükségszerűen le lehetne vezetni a keresztyén hit lényegéből. Sok szó esik szerte a világban a demokrácia csődjéről, mert valóban mi a garanciája annak, hogy a tömeg valóban méltó embereket hív el vezéreitül? Legyen hát diktatura, de hol marad a magunk kontrollálása és felelősségérzés kiterjesztése? Mindenütt olyan államformára van szükség, amelyik az adott viszonyok között a legalkalmasabb az állam célját betölteni.

A mi magyar református köztudatunk korrekcióra szorul abban a felfogásában, mintha a kálvinizmus a demokratizmus mellett való **feltétlen** lekötöttségét jelentené (papválasztási módunk Kálvin elgondolásainál jóval túlterjedő demokráciája legtöbbször nem igazolja a demokrácia magasztos eszméjét), a nemzeti függetlenség, az alkotmányosság olyan mérvű védelmét, hogy az sajnos sokak, talán legjobbaink lelkében a magyar kálvinizmus egyetlen pozitív tartalmává nőjje ki magát.

Sohasem volt a világnak s nekünk magyar kálvinistáknak nagyobb szüksége a Krisztusról és a keresztyén által való megbékéltetéséről szóló evangéliumra, mint éppen ma. *Zólyomi Jenő.*

Kínában a keresztyén vallásos nevelésügy nemzeti bizottsága köszönő hálairatot intézett a világszövetséghez azért, hogy Dr. Weigle A. Luther Yale-egyetemi professzornak lehetővé tette, hogy hat hónapon keresztül az ország különböző helyein a keresztyén nevelésügy érdekében tartott előadásait szolgálja az ügyet.

A politikáról — a reformáció ünnepén.

A birodalomhoz tartozó országokat erős kézzel össze kell tartani; a főváros ujjomzódítása határozza meg minden provincia életét s a provinciák a fővárost szolgálják; mindenki használhassa szabadon a nyelvét és szokásait, csak a függetlenségi törekvésekről mondjon le. Ez volt a római birodalom politikájának fővonala. Mikor a kereszténység terjedni kezdett, a kereszténynek mindenben alávetették magukat a politika követelményének. Csak egy dologban nem: a birodalom vallás-politikájában egy olyan követelés állott, amelyet nem teljesíthettek. Ez a követelés a császárnak istenként való tisztelete, a császárkultusz volt. Jézus Krisztus az Úr, más urat imádi istenként, egyet jelent a parancsolat megszegésével. Az öskereszténynek magatartása a politika kérdésében nem volt cselekvő, hanem engedelmes mindaddig, amíg a politika követelményei hitük követelményével össze nem ütköztek. Az összeütközés esetén sem léptek fel cselekvő tevékenységgel, hanem csak az engedelmesség szenvedő megtagadásával. Egyébképpen a politika és így az állam kérdése nem is érdekelt, mert Jézus Krisztus közeli visszatérését várták, amellyel a viláगतalakulás véglegesen és egyöntetűen megoldódik. Addig pedig magukat elkülönítették a világtól és annak megváltoztatására nem törekedtek.

Ez a helyzet az Úr visszajövetelének késése miatt és azért, hogy Nagy Konstantinus államvallással tette a keresztényen vallást, oda módosult, hogy a már kialakult egyháznak törődnie kellett az állam dolgaival. Arra kellett volna törekednie, hogy amint azelőtt az egyes ember életét, úgy most az egész állam életét is a keresztényen igazságokkal és követelésekkel áthassa, azaz, hogy az államot az Isten kijelentett akaratának uraima alá állítsa. De az egyház nem törekedett arra, hogy a maga és a „világ“ között fennálló kettősséget megszüntesse, hanem kimondotta, hogy az egyház az isteni kegyelem részese és megbizottja s mint ilyen, az állam fölött áll, amelyik még az alacsonyabb természeti élet síkján mozog. Ezt az államot meg kell fékezni. Az állam engedelmeskedjék az egyháznak. A politikát diktálja az egyház.

Itt az a félreecsúzás történt, hogy az egyház nem az állam és a politika életének az evangélium által való megtisztítására és megszentelésére törekedett, hanem csak arra, hogy az államot és politikát a maga hatalmában tartsa és a természeti élet féktelenségeiben megzabolazza. Az egyház felette állott az államnak és politikának s nem hatotta át a reá bizott erővel. Mintha az állam és a politika nem tartozna éppen úgy bele Isten közvetlen tervébe és Isten nem tartana épp olyan kizárólagossággal teljes igényt ezekre, ezek életére, mint az egyházra és annak életére.

A reformáció felfedte azt a követelményt, hogy Istennek az élet egészére, minden részében igénye van. Az evangéliumnak, azaz a Jézus Krisztusban kimondott és kiabrázolt isteni akaratnak úgy van köze az élet kérdéséhez, hogy azokba be akar hatolni és azokat új étellel akarja megtölteni. Az élet egészen Istené. És pedig nemcsak úgy, hogy külsőleg megzabolazza azt az egyház, hanem úgy, hogy azoknak a lényegét Isten Lelke határozza és adja meg. Apró pénzre váltva: Van keresztényen család, keresztényen állami, kulturális, társadalmi élet — van keresztényen élet.

Isten független és mindenható Úr: igényli minden fölött az egyeduralmat. Az egyházban éppen úgy, mint a „világban“. Az államban és a politikában is.

Az a politikát, mely elismeri maga fölött az Isten igényét, mindig egy történeti személyben látom legjobban példázva: a „térdeplő államférfiban“, Kuyper Abrahamban. A reformációnak a politikára vonatkozó gondolatát ebben a volt holland miniszterelnökben láthatjuk modern, XX. századi kontösben megjeleni. Nála a politika minden ága egy célt szolgált: „ebben a világban az Úr nevének kell dicsőítenni!“ Állam-politika, gazdasági-, társadalmi-, kultur-, faji-, iskola-

politika, mindmegannyi eszköz a kezében arra, hogy ezt az egy célt szolgálja. A politika e különböző faja és iránya teljesen egyazon elven áll, mint alapon: az Igen. Nincs a politika zezgúgában egyetlen pont sem, amelyben Istennek nem kellene feltétlenül uralkodnia. Itt kell rámutatnunk arra, hogy miképpen nyer érvényt Istennek a politikára vonatkozó kizárólagos igénye. Isten Igéjének a politikához nincs közvetlen mondani- valója. Csak az emberhez van közvetlen mondanivalója. Ez így szól: Ember, bűnös vagy; megváltottalak; élj velem és nekem! Mikor ez a személyes üzenet eljut a politikushoz, aki tudomásul veszi a váltást és maga személyes életére nézve és magát átadja Istennek, akkor ez a politikus a maga mindennapi munkájában, a politikában érvényre juttatja megszabadított életén át — az Isten igényét.

A politika abban szokott tévedni, hogy elveti Istennek a reá való feltétlen igényét és nem számol le az emberi természet romlottságával és váltásgraszorultságával.

A becsületes politika a viszonyok megjobbítását célozza. A viszonyok rossz voltának az okát viszont másképp nézi a nem keresztényen és másképp a keresztényen politika. A nem keresztényen politika úgy látja, hogy a viszonyok rosszasága onnan ered, hogy nem követték a természet rendjét s hol úgy látja, hogy a gazdasági és a társadalmi, hol úgy, hogy a nemzeti vagy egyéb vonatkozásokban tértek le a természetes élet alapjáról. Ilyenkor Isten feltétlen és mindenek felett álló igénye helyett az emberi élet valamelyik része igényli magának az összes többi rész felett az egyeduralmat. A politika egyoldalúvá válik az egy kiemelt érdekkör uralma alatt. Pl. a kommunista politika azt állítja, hogy a viszonyok azért rosszak, mert rossz a társadalmi és gazdasági felépítettség s hogy ennek emberi egyformásítás és törvény által való megjavítása hozza a viszonyok megjobbítását. Itt tehát — elvetve Isten feltétlen igényét — a politika egyforma részei közül kiemelkedik a feltétlenség igényével a politika gazdasági és társadalmi oldala. Vagy a mai német politikában a faji politika emelkedik ki, mint feltétlen igényjogosult az élet minden területén és a politika minden egyéb részét kizárólagosan meghatározza: a kulturpolitikát, az állam-, gazdasági-, társadalompolitikát. Itt is kizáródik a politikából Isten, az egész élet Ura. Ezzel szemben a keresztényen politika, amely szintén a viszonyok megjobbítását célozza, azt vallja, hogy a betegség, a viszonyok rosszaságának az oka az emberben, a bűnben van. Ezért nem lehet a viszonyokat csupán emberi törvények behozatalával megjavítani (sem a komsomol beállításával, sem a fascio megszerzésével), sem a faj tisztaságának megőrzésével), hanem a javítás egyetlen lehetősége ez: engedjük, munkánkat tegyük fel arra, hogy az isteni valóság folyjon be a politikába: az állam, faj, kultúra, társadalom, gazdaság területére.

Így érvényesül Isten kizárólagos igénye a politikában, az állam életének minden síkjában.

Ezt az igényt a politikai életben azok képviselik, akik személyesen tudomásul vették, hogy nem a magukéi, hanem Istenéi. Ezek a keresztényen politika vívői. Hogy ennek a keresztényen politikának mi a politika irányító-jával, a felsőbbsséggel szemben a követelése, azt rövid pár mondatban így foglalja össze Hollandia volt kalvinista miniszterelnöke, Colijn Henrik, Kuyper utóda, megadva ezzel a ref. keresztényen politika pozitív tervét is:

1. A felelősség minden akadályt hárítson el az útból, amely a kereszténységnek a népeletre gyakorolt szabad befolyását gátolná.

2. Teljes mértékben tartózkodjék a nemzet lelki fejlődésére gyakorlandó minden kényszerítő vagy közvetlen befolyástól.

3. Az összes felekezeteiket az egyenlőség alapján kezelje.

4. A maga saját területén példát adjon az Úr

napjának, azaz a vasárnapnak megszentelésére vonatkozólag.

5. Elősegítse azt, hogy az ifjúság nevelése a szülők vallásos gondolkodásával összhangzásban történjen.

6. Vigyázzon arra, hogy a köztisztesség és a köz-erkölcs semmi formában meg ne sértsék.

7. Harmoniában a kálvinizmus egyetemes jellemvonásaival, társadalmi téren szálljon szembe a modern állam ama hajlandóságával, amellyel az a népet fölött korlátlan uralomra törekszik; ezzel szemben helyezzen súlyt a nép belső erejének fejlesztésére azért, hogy az egyéni kezdeményezéseket támogassa mindenütt, ahol az az egyetemes jólét fejlesztésére irányul.

A reformáció ünnepeivel kapcsolatban a politikáról beszélve, nekünk sincs több kívánságunk a politikára vonatkozólag, mint amit Isten fenségjogának figyelembevételével Colijn miniszterelnök kívánt. a.

EGYHÁZI KRÓNIKA

Ez alatt a cím alatt szeretném ismertetni állandó jellegű rovatban mindazokat az eseményeket, melyek az országunkban lévő egyházakban általános érdeklődésre tarthatnak számot. Ilyen esemény nagyon gyakran történik és annak ismertetése minden bizonnyal hasznos lesz egyházunk öntudatos tagjai számára. Jó volna, ha egyházunk nagyobb kereteiből, az egyházmegyékből kaphatnánk havonként részletesebb híreket, adatokat olyan kérdésekről, melyeknek jelentősége egyetemes jellegű. Ez által az egyház egyetemessége érezhetőbb lenne; az általános szolidaritás, összetartozás erősödne. Egyházunk érdeklődő hívei tudomást szereznének arról, ami az egész egyházban történik; látnák, hogy milyen nehézségek vannak a többi egyházmegyékben. A helyzet ugyanis az, hogy ma alig tudunk valamit azoknak az egyházmegyéknek gondjairól, a sajtós kérdéseikről — amelyek földrajzilag távolabb esnek tőlünk. Ennek a szomorú ténynek pedig még szomorúbb következményei vannak. Pl. az egyik magyar napilap pár soros hírt közöl arról, hogy az Orbán Balázs vidékén, Erdővidéken az összes ref. papok és esperes ellen az ügyész izgatási vádat emelt, mert a papok szöszékről kihírdették az egyházmegyei tanácsnak a kitérőkre vonatkozó határozatát. Csak megdöbbenünk egy ilyen rövid hírnél halatára, mert általában nagyon kevesen ismerik a hosszú, színtel elvitézes előzményeket, melyek a mai helyzetet Erdővidéken megmagyarázzák. Pedig ha ennek az egyházmegyének valóságos helyzetét általában szélesebb körben és többen idejében ismerték volna, valószínűleg nem fenyegetne ott ma az a szörnyű egyházi és nemzeti veszedelem, amely a tömeges kitérések miatt napról-napra növekedik.

A másik szempont mely indokolja ennek a rovatnak beállítását, az az érdek, hogy országunk többi egyházának életét is állandó figyelemmel kísérjük. A román és szász egyházban gyakran történnek olyan események, melyek legnagyobb érdeklődésünkre tarthatnak számot. Pl. a román orthodox egyháznak október 15. és következő napjaiban zajlott le egy nagyon fontos eseménye: az u. n. nemzeti-egyházi kongresszus (Congresul național bisericesc), mely nagy jelentőségű kérdésekkel foglalkozott. Jó, ha mindezekről egyházunk intelligens rétege is tudomást szerez.

Fentiek előrebocsátása után arra kérem lapunk minden barátját, hogy mindazokat az eseményeket, melyek az egyes egyházmegyékben történnek és egyetemes jelentőséggel bírnak, lehetőleg közöljék velem a Szerkesztőségem keresztül.

A cojocnai egyházmegye közgyűlése. Október 15-én zajlott le a cojocnai egyházmegye közgyűlése, melyen érdekes beszámolókat hangzottak el az elmúlt két esztendőnek az egyházmegyéjét különösebben érintő eseményeiről. A nagyon érdekes esperest és tanügyi beszámolókból megletszanak azok a nehézségek, melyekkel többé-kevésbé mindenütt birkóznia kell egyházunknak. A sok nyomorúság és nélkülözés ellenére is általános az az öröm, amely kétségtelenül kicsendül a sokféle beszámolókból, hogy t. i. Isten Lelke dolgozik és hat az egyházban.

Az egyházmegye lélekszáma 37 000 A népmozgalmi adatok némi szaporulatot mutatnak a születések és halálozások különbözete révén, — de általános létszámcsökkenést idéznek elő a kitérések. Feltűnő nagy ez utóbbiak száma Erdély fővárosában, hol 1933-ban 98, 1934-ben 129-en tértek ki egyházunkból, főleg román nemzeti egyházakba.

Esperesi vizitáció az elmúlt két esztendő alatt az összes egyházközösségekben volt. A vizsgálatok érdekesebb adatai a következők:

A híveknek átlag 15—20 százaléka jár templomba. Urvacsorával aránylag kevesen élnek. A gazdasági nehézségek majdnem minden egyházközösségben növekednek s ezzel egyenes arányban apad a hívek áldozatkésztsége. Adományok ritkán történnek. Jelentősebb adomány e két év alatt a Gyulai György és Fülöp József által adott 57.000 lei, mely az Iris-telepen építendő imaház telkének megvásárlására szolgál. A perselypénz is apadt, 1933-ban 124 893 volt, míg 1934-ben 119 726.

A meglátogatott 32 egyházközösség közül súlyos anyagi nehézségekkel küzd 15. Elpusztulás, anyanyelvének és ősi hitének elvesztése fenyeget három egyházközösséget. További három helyen egyáltalán nem akarnak törődni egyházukkal. Belmissziói munka hiánya és a szórványok némi elhanyagolása tapasztalható újabb három eklézsiában, míg három másik gyülekezetben a presbiterium nem áll hivatásra magaslátán. Határozott és öröndetes eredményekkel folyó egyházi élet van 12 gyülekezetben.

Az egyházmegye 15 felekezeti iskoláját és két óvodáját a tanügyi előadó egymásután végiglátogatta. Megállapította, hogy 1—2 eset kivételével az összes iskolákban komoly és a nehéz körülményekhez képest eredményes munka folyik, amint különben ezt a tényt a hivatalos állami ellenőrző szervek, az inspektorok is ismerik. Ez utóbbiak részéről két év leforgása alatt 30 ellenőrző látogatás történt, mikor is kizárólag a román nyelv és nemzeti tárgyak tanítási eredményét ellenőrizték. Fellépésük gyakran olyan modorban történt, hogy a tanítókban mindenütt irtózatot és rémületet kellettek. Csupán két esetben nem találták kielégítőnek az eredményt a román nemzeti tárgyak tanításánál.

Az 1934—35. tanévben a ref. tankötelesek száma 5063 volt. Ebből ref. iskolákba járt 30,7 százalék, más magyar felekezeti iskolákba 7 százalék, állami iskolákba 50 százalék, egyáltalán nem járt iskolába 12,3 százalék. Tekintettel arra, hogy az állami iskolák u. n. magyar tagozatait egymásután szüntetik meg s a még fenállókat is csak papíron léteznék — ez a kimitatás azt a nagyon szomorú tényt tárja elénk, hogy az egyházmegye összes tanköteleseinek fele román iskolákban tanulván, anyanyelvén nagyon kevés ismeretet szerez. Ez a tény igen nagy jelentőséggel bír többféle szempontból, amelyek között nem utolsó a helybeli ref. középiskolák tanulónak jövőendő létszámváltozása.

Az egyházmegye 15 iskolája közül hétnek van nyilvánossági joga, kettőnek működési engedélye. A többiek annak idején beadták kérésüket az okmányokkal együtt, de azokra döntés nem érkezett, sőt néhány iskola felkildőit okmányai a szakminisztériumban elvesztek.

Az állami ellenőrző közegek f. év szept. 4-én gyűlésre hívták a felekezeti tanítókat s ott arra kérték fel őket, hogy a román nyelv tanítását már a II. osztályban, sőt karácsonytól kezdve már az első osztályban kezdjék el. Másféleképpen nem megy a történelem és földrajz románul a III-ik osztályban, ha pedig nem megy, mondta az egyik vezérinspektor, alkalmazni fogják a megtorló intézkedéseket.

Habár a törvény kifejezetten a III-ik osztályba teszi a román nyelvet, tanügyi előadó véleménye szerint aján-

latos a II-ik osztályban kezdeni, mert ha nem, a harmadikban tényleg nem nagyon lehet egyszerre románul tanítani a földrajzot és történelmet. Leghelyesebb az volna, hogy e két utóbbi tárgy tanítását a IV-ik osztályba tegyék át, de ezirányú kéréseink eddigelé semmiféle eredményt nem hoztak.

A román nemzeti-egyházi kongresszus. A román orthodox egyháznak október 15. és következő napjain az ország fővárosában két nagyon fontos egyházi gyűlése zajlott le. Gyűlésezett a „Román papok általános egyesülete” és az orthodox egyház egyik legfontosabb szerve a „Nemzeti-egyházi kongresszus (Congresul Național Bisericesc)”. A két gyűlésen előkelő viágiak vettek részt, mint pl. Iorga, Lupăș és Lopedatu professzorok, Goga, Stelian Popescu az „Universul” főszerkesztője, az országos tandr- és tanítóegyesületek elnökei, Ghibu professzor, Lungulescu az antirevizziós Liga elnöke stb. A világi résztvevők jelenléte és szerepe nagybán hozzájárult ahhoz, hogy az orthodox egyház papsága nagyobb politikai szerepet vállaljon.

A papjegyesület gyűlése két fontos határozatot mondott ki. Az egyik a papi fizetésekre vonatkozik és a következőket kéri: „A kormány által megígért új fizetési törvényben mondassék ki a román orthodox papság állami fizetése a tandr-ekhoz hasonlóan. Az egyházi földdek és parochiális házak jövedelme semmi esetre se számítassanak be a papi fizetéseikbe. Azok az egyházak, melyeknek öndíltó vagyonuk van, kötelesek az egyházi személyzet fizetésére, de ha ezt nem bírják egészen fedezni, az állam adja a különbözetet. Az egyházzervezeti törvény módosítottassék.”

A papjegyesület másik határozata a nemzeti eszme szolgálatára vonatkozik. Kimondották, hogy felsorakoznak az antirevizziós Liga táborába. A csoportvezető papjegyesület elnöke Stanca Sebastian kiemelte, hogy

az erdélyi orthodox egyháznak milyen különleges nehézségekkel kell megküzdenie, hiszen „ma is rosszabb helyzetben van, mint a Nagyrománia törvényei által privilegizált gazdag kisebbségi egyházak”.

Onisifor Ghibu előterjesztése után a gyűlés lelkesülten elfogadta az indítványt, mely szerint „kéri a Rómával kötött konkordátum azonnali megsemmisítését, mivel az súlyosan fenyegeti magának a román államnak fennmaradását”. (Univ. 1935 okt. 19.)

A másik gyűlés, a Congresul Național Bisericesc szinten foglalkozott ezekkel a kérdésekkel. Stelian Popescu egy részletes memorandumot terjesztett a gyűlés elé a Vatikánnal kötött konkordátum tárgyában. A memorandum adatokat hoz fel annak bizonyítására, hogy a pápa a magyar revizionizmus szolgálatában áll; a konkordátumot a magyar érdekek védelmére kötötte meg. Ezért az Antirevizziós Liga nevében, a „Román Orthodox Testvérség” c. egyesülettel karöltve, a miniszterium törvényhozó tanácsának véleménye alapján követeli a konkordátum azonnali felmondását.

A gyűlés megszavazta két új erdélyi orthodox román püspökség felállítását; egyiket Timișoara, másikat Maramureș számára. Dr. Lupu, Iorga professzor és mások ellenezték ez utóbbi püspökség felállítását, de Goga, Lupăș és még sokan azért követelték, mert az „nemzeti kötelesség”. „Igy látom én nemzeti kötelességnek e román intézmény felállítását, mondotta Goga, hogy az középpontja legyen a Maramureș elrománosításáért vívott küzdelemnek.” (Universul, 1935 okt. 18.)

A kongresszus foglalkozott még a nem orthodox irodalom, a vallásatlanság és az egyházzervezeti törvény módosításának kérdéseivel, melyek azonban elsősorban az orthodox hűveket érintik.

BIRÓ SÁNDOR.

Református életközösség.

Félmillió leu. Ennyit tesz ki az az összeg, amely a ref. társadalom perselyeiből mint az elmúlt év gyümölcse az Orăștie-i árvaház asztalára hullott. Ki miért adta? Csak jótékony-ságból? Semmi egyébért? „Valaki az én kicsinyeim közül egynek is a gondját felveszi...” — mondja Jézus. Társadalmunk teljesítette az Úr esdő szavát, feleli rá az Árvaház.

Gondolom, hogy itt egyéb is történt. Valami, ami a fenti szellemből nem mindig és nem mindenkitől következik, bár azzal egyezik. A református vagyon, helyesebben mondva, a ref. életközösség gondolata került előtérbe. Végre megéreztük, hogy azok a leuk, melyek több vagy kevesebb munkával, több vagy kevesebb számban kerülnek birtokunkba, egyúttal ref. közvagyonná is válnak. Ez a tétel egész kisebbségi, illetve ref. közéletünknek alaptételévé kell váljon, mégpedig magára-hagyótságunk és a ránk nehezedő nyomás arányában.

Nem régen e lap hasábjain heves és szomorúan tanulságos vita folyt le a Bacau-i műemléktemplom lerombolása körül Debreczeni László és az ottani lelkész között. A vita tengelye mégis csak ez volt. Debreczeni László a romániai reformátusság közvagyonának, közös kulturkincsének tekintette a Bacau-i templomot s mint ilyen, felbecsülhetetlen értékű kultur-

kincset szentnek és sérthetetlennek nyilvánította egyesek önkényével szemben. E felfogásban, szolidáris volt vele, kifejezetten Ady Elemérben minden öntudatos ref. lélek. Szemben találta azonban magát Bacau egyszerű gondolkozású földmives népének, élükön a lelkésszel, azon felfogásával, mely ebben foglalható össze. A templom a mienk, az összegyűjtött pénz a mienk s elvégre mindenki azt csinál a magáéval, amit akar, s olyat épít a maga pénzén, amilyen neki tetszik! E szempont mellett egészen mellékes volt továbbá, hogy műemlék e a templom, vagy sem, aminek a tagadása már csak arra szolgált, hogy a rombolásra emelt csákányt némi erkölcsi háttérrel is fedezze.

A két szempont, amely a felsorolt két tényben megnyilvánult, reánk nézve nem a haladás, vagy az elsorvadás kérdésévé vált. Eljött az ideje annak, hogy mindenki megértse, hogy egyháztársadalmunkban elszigetelt, csak maguknak élő emberek nem foglalhatnak helyet. Mindenkinek meg kell értenie, hogy a ref. közösség számít minden kincsére. Munkájára, szellemi és anyagi értékeire, gyermekeire, egész életére. Ami az enyém, nemcsak az enyém, (a perselybe tett Leu), ami a másé, az enyém is (a ref. árva, vagy műemlék templom.)

Ha az elvet a mindennapi élet alkalmazásán keresztül nézzük, az első következménye, hogy

minden javainkra szerfelett vigyáznunk kell. Egy baninak nem szabad elgurulni tőlünk, haszon-
talan vagy fölösleges célokra. Próbáljuk meg
lefogni egymás kezét, mikor arról van szó,
hogy a ref. birtokos utazik, vagy römit játszik,
mikor aratás van, a pap hús fröcsök között
ferblizik, mikor védőleg kellene hivei melleit
állani a barázdán, a papné álmát, szíkszín
bundát hajszol, mikor az egyházi adó miatt az
iparos hive butorai foglaltattak le s másoknak
még daróc sincsen, az iparos kávéházban szó-
rakozik s a pár holdas kiscgazda már nem tud
torta nélkül élni s leánya krepdesin nélkül öl-
tözni. Ez a kézfogás azonban nem hálás fel-
adat. Nem egyszer a lefogni akart kéz ököbe
szorul s a közvagyon ezen védeése a gyűlölet
tárgyát gyujtsa fel. Azok az emberek, akik még
nem jutottak fel egy tisztább kisebbségi gon-
dolkozás magaslatára, semmit sem tekintenek
magukra nézve sértőbbnek, mintha valaki a
saját életük megszokott kedvteléseibe, igényeik
sajátjukból való kielégítésében korlátozni akarja
öket.

A mult meddő, felelőtlen gondolkodásának
szomorú képei lengenek körülöttem. Egy udvar-
ház s benne két árva, magános küzdő testvér.
Egy férfi és egy nő. Az egyéni lét és az ennek
fentartására szolgáló harminc hold birtok fen-
tartása egyedüli céljuk. A jövőre nézve céljuk
nincs. Sarj nélkül perzselődnek le az élet tala-
járól s sohasem juttatta eszükbe senki, hogy
családalapítással tartoznak a jövődönnek.

Egy cca. kétszázholdas birtok örökösei, három

agglegény kezéből úgy csúszott ki az utolsó
barázda is, hogy abból sem adomány, sem egy-
háziadó formájában egy banit sem látott soha
az itteni csekély magyarság életét magábafo-
gó ref. egyház. A sors iróniája, hogy éppen ezek
közül tett nekem panaszt valaki, hogy nálunk
a közösségnek semmi érzése sincs meg, mert
ime az ő saját szemével látta, amint egy adó-
tartozás miatt elárverezendő zsidó iparos meg-
mentésére néhány óra alatt a zsidóság össze-
adta a pénzt.

A közösség gondolatából következik a ref.
család védelme. Ki gondolja meg ma, hogy
nem foglalhatnak el agglegények jól jövedel-
mező állásokat akkor, mikor azokkal családokat
lehetne favorizálni, vagy éppen megmenteni.
És meggondolják-e szűk falainkon belül relative
nagy jövedelmű emberek, hogy közvéleményünk
nyilvánartlja nagy jövedelmüket, annak hova-
fordítását s jogosan részt követel belőle.

A ködök oszladozni kezdenek a jövő gon-
dolkozása előtt. A ködökből lassan kiemelkedik
közvéleményünk ítélőszéke. Már láttam fiút
kérdőre vonni az apát és ítéleteit tartani a szét-
esett birtok romjain. Láttam utódot elveszett
lelkeket számonkérni a nyugalomra siető lelkesz-
től, ahelyett, hogy egy álelismerés, vagy tisz-
teletbeli esperesség csalóka rózsaszín fátylával
aranyozta volna be az élet alkonyát. Ha élet-
közösségünk mindenre kiterjedő gondolatát
magunkévá tudjuk tenni, jövő életünk talán
leghatalmasabb támasztó pillérét sikerült meg-
építenünk.

Kese Attila.

Halottaink igaz szeretése.

Az Erdélyi Ref. Nőszövetség hunedoara-megyei tagozatának választmányi ülésén tartott előadás.

Az örök költeményben, az Énekek Énekében, azt
olvassuk, hogy erős a szeretet, mint a halál. A szerel-
mes szív sirig tartó egységről álmodozik. A való élet
követelése azonban több ennél: van szeretet — s min-
den igazi szeretet ilyen! —, amit a halál sem tud meg-
semmisíteni. A halál eltépheti mellőlünk, akit szeretünk,
de ha igazán szívünkben volt, onnan soha ki nem tép-
heti. Sőt megtisztul és elmélyül a látszólag kettétépett
kapcsolat. Méltán irhatta hát az evangéliumból merítve
Pál apostól, hogy a szeretet soha el nem fogy.

A halottak napjainak nyomait megtaláljuk minden
népnél, a pogányoknál is. Természetesen itt eltorzított
formában. Az ausztráliai pl. ellenséget lát halottaiban
és ki akarja engesztelni haragjukat. A kínai istenekké
magasztalja meghalt szüleit, őseit.

Mi nálunk az általános gyakorlat?

Halottaink iránt mi három dologban fejezzük ki
szeretetünket: a kegyeletes eltemetésben és sirgondo-
zásban, a megemlékezésekben és az évenkénti halottak
napjának megtartásában.

A kegyelet őszinteségét nem a pompa mutatja. A
meghalt test feltűnő, bandás eltemetése, a sírkövek dí-
szében való versengés sokszor inkább az élőknek szóló
kérdés, mint a halott iránti szeretet kifejezése. A sze-
retet legőszintébb megnyilvánulásai mindig végtelenül
egyszerűek és természetesekek.

Az, hogy halottaink emléke örökké él, üres frázis.
(Gondoljunk arra, amit erről Madách mond az Ember

Tragédiájában!) Költők, nagy emberek nemzedékek szá-
ján tovább-adott halhatatlanságánál is többre vágyik a
szív. A magasztaló megemlékezések legtöbbször elkésett
kárpótlások, amiknek értéke nagyon kétséges. A meg-
emlékezésekben az az őszinte és igaz, ami a lélek mé-
lyén meg végbe s a világ felé soha teljesen ki nem
fejeződik.

Százados gyakorlat alakította bi a halottak napjá-
nak megtartását. Nemzetközi, felekezeti. Jó is, hogy
legyen évente egy nap halottaink emlékeztetének szánva.
De ez csak emlékeztető. Nem azért van, hogy máskor
eszünkbe se jussanak. Pedig magának a napnak mai
megtartásában van valami abból az anyai megbecsülés-
ből, mellyel valaki egész éven át elhanyagolja a gyer-
mekét s karácsonyra kimosdatja, kicicomázza.

Súlyosabb baj az, hogy a halottak napja konzer-
válója lett egy pogány korból átsúszott szokásnak: a
gyertyák égetésének. Őse ennek a halottaknak bemu-
tatott üzálózat. Ez az eredete, a kat. egyház részéről
aztán hozzátapadt az a felfogás, hogy a meghaltak lelki-
üdvéért égetik a gyertyát. Ettől már csak egy lépés a
halott gyermekeinkért bemutatott engesztelő szent mise.

Mi a tiszta református felfogás ezen a téren? Ho-
gyan szeretjük igazán meghalt kedveseinket?

Mi abból indulunk ki, el nem muló szeretetünk
abba gyökerezik, hogy a halál nem pusztulás, nem vég.
Aki meghalt, csak hazatért. Reménységünk, hogy újra
együtt leszünk vele és pedig örökre. Tovább szeretjük,

jobban, tisztultabban, mint valaha. Emlékezésünk az, hogy halottunk változatlanul tovább él szívünkben. Ő él, nem az emléke.

Eppen ezért a temetés, sirgondozás, sirkő nem szól a világnak: az elpihent test iránti kegyelet és semmi több. Akinek viszont ezek fontosak és az, hogy a világ mit mond, annak a szeretete testi volt s nagyon muló. Halál után is van szeretet, de ha testi, az vigasztalan.

Tisztában kell lennünk azzal, hogy minden élet ítélete lezárult a halállal. Mi már nem tehetünk lelki üdvösségük érdekében semmit. Imádságunk tehát csak Istenben velük való egységünk keresése lehet. Azt kérjük, hogy a feltámadásban, örök életben újra és örök egységben együtt lehessünk velök.

A halottaink iránti szeretet nem lehet fényűzés. Hazug kegyelet, hivalkodás minden feltűnő pompa. A gyászbanda semmiképpen sem egyeztethető össze a gyászolók csendet kereső szívével. Még kevésbé a torozás. Általában az igazi szeretet az egyszerű, halk megnyilatkozásokat keresi.

Hazatért testvéreink szeretetében nem lehet megszakadás. Ha ez tényleg így van, úgy áldozunk nekik egy-egy órát. De nem az engesztelő áldozatot jelképező gyertyaégetéssel, ami reformátusoknál csak a hitbéli öntudatlanság jele. A mi felfogásunk szerint Krisztus egyetlen áldozata nem szorul pótlásra. Legszébb és teljesen elégséges kifejezője szeretetünknek a virág. Családiasabb, szerényebb a látványosságra, tűzijátékra emlékeztető gyertyaégetésnél, ami jórészt a világ számára van. Hiszen éppen az a legnagyobb akadály elhagyásában, hogy „mit szólna a világ”. A szeretetünk intím, titkos kifejezésére sokkal igazabb dolog a gyertyák árát (templomi vagy árvaházi) perselybe tenni. Így kifejezhetjük megemlékezésünket akkor is, ha nagyon távol vagyunk kedveseink temetőjétől. És bizonyosságot teszünk róla, hogy a gyász, a kegyelet, halottaink igaz szeretete valóban nekik és nem a világnak szól.

Még csak egyet. Szinte hallom a legkézenfekvőbb ellenvetést: a halottaknapji világitás utóvégre nem lényeges dolog, merőben ártatlan szokás. Tény, hogy csak egy szokás, de alkalmas a félrevezetésre. És az illet maga az Úr Jézus is elvetette, mint pl. a farizeusok rituális kézmosását.

Az a mód, ahogyan megtartják a halottak napját (külsőségeken), végeredményben nem méri kedveseink iránti szeretetünket. És Isten, akit nem lehet elkápráztatni, megítéli a mi hazugságunkat.

H. J.

Baltazar Dezső ref. püspök körlevelet tett közzé, amelyben a tiszántúli református egyházkerület presbitereivel közli az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat közgyűlésének az egyházközösségek szociális és gazdasági munkájára vonatkozó határozatát. A körlevél kifejti, hogy az egyház helyzete rendkívül nyomorúságos, a nép vallási és nemzeti érdekei nagy mértékben elhomályosultak és sok a szociális panasz. Ezért minden olyan tényezőnek, aki hazáját, fáját és egyházát szereti, arra kell törekednie, hogy a maga hatáskörében elhárítani igyekezzék az ezekből származható veszélyeket. A presbitériumoknak a legnagyobb intenzitással és szeretettel kell foglalkozniuk a rászoruló egyháztalálók szociális és gazdasági helyzetével.

A földkerekség nyolcvanmillió evangélikusát reprezentáló lutheránus világkonferenciája nyolc napig ülésezett Párisban. Ez a harmadik ilyen, az öt világrészre kiterjedő hatású gyűlése a lutheri irányt valló keresztyéneknek. Az első világkonferencia 1923-ban Eisenachban, a második 1929-ben Kopenhágában volt.

KERESZTYÉN KRITIKA

„Stafétázó Férfiszövetség”

Nyári postámat rendeztem, amikor a kezembe került egy meghívó, amelynek élén kövér betűkkel olvasható: Református Férfiszövetség, Cluj. Egy augusztusi kerti ünnepélyre szól a meghívó, amelyben sok vidám dolgot ajánl a „református” Férfiszövetség és pedig a többek között ezeket:

„Fogunk versenyezni: a hölgyeink fognak „tójás-stafétázni”, „cukrot fricskázni”, a férfaink „borstafétázni”, „kötelet húzni”, a gyermekeink „iker-versenyezni” és még sok más, amit hosszadalmas lenne itt mind felsorolni. Fogunk világpostázni, tombolázni, karikat dobni, rucát célozni, szitába dobni, horgászni, nyilazni, tölcsérbe dobni és olcsó fényképeket csináltatni. Fogunk sétahangversenyezni, tűzijátékot rendezni és végezetül vidáman, jó kedvvel táncolni. Ha megéhezünk, megszomjazunk, a nap bármely szakában kielégíthetjük igényeinket...”

És ez a stafétázás így tart délelőtt 11 órától kezdve egész nap — amint a meghívó mondja. Végül azt ígéri, hogy *így* a megjelentek a testvéri együttérzés tükrében meg fogják egymást látni. Oh! bárcsak látták volna meg, mert — úgy véljük — úgy elment a kedvük az egymás-látástól, hogy egyhamar ismét nem vágnak arra, — ha ugyan az együttérzés tükré nem homályosult el már naplemente előtt. Milyen jó lenne, ha a református Férfiszövetségek megtekintnék magukat *egy másik* tükrében, amely sohasem homályosul el s amelyben meg tudnák látni a kisebbségi sors ezer gondjai alatt nyugó *élemedett* férfaink, hogy nekik nem egymás nyomorúságos ábrázatára kell nézniök, hanem *egy más ábrázatra*, amelyre át kell alakulniök, ha még élni s nemcsak nyomorultul elpusztulni akarnak!

Egy menedékház felavatásán

a következő nyilatkozat hangzott el az egyik ünnepi szónok ajkán:

A díszes menedékház építésének „Erdélyszerte legalább is akkora híre van, mint mikor Judeában a betlehemi Jézus megszületett”. Elég szomorú az egész emberi nemzetségre nézve, hogy a Jézus születésének csak akkora híre volt, pedig égi jelek és angyalok hirdették azt. És elég szomorú az erdélyi magyarságra nézve, hogy egy menedékház építésének akkora híre van és annyi más döntő jelentőségű eseménynek, amely jövőjébe vág, alig van híre. A menedékház felavatásán résztvevő nép megevett 20 mázsa kenyert, 4 mázsa szalonnát, 2 mázsa turót, 1 mázsa kolbászt, 2000 drb. paprikát és 2000 drb. hagymát és megivott 200 liter pálinkát és 5000, azaz ötezer liter bort. Egy komoly magyar orvostól, aki évek óta gyűjti a statisztikai adatokat, azt hallottam, hogy a romániai magyarság napenként 1,000,000, azaz egymillió lejt költ alkohorra, tehát egy évben 365 millió lejt iszik meg. És tanítóink, papjaink, tanáraink nyomorognak, nélkülöznek! Hol van itt a hiba? Künn is, de benn még több! T. S.

Vallássérelem.

1935. év január hó 2-iki keltezéssel, 96827—1935. szám alatt az inas-oktatás legfelső szervétől, a Munka- és Közvetleni Minisztérium (Ministerul Muncii Sănătății și Ocrotirea Sociale) Munkaügyi Igazgatóságtól (Direcția Muncii) rendelet jött az összes inasiskolákhoz. A rendelet értelmében az iskolák tantervébe egy új tárgyat kell bevenni: a „vallás-erkölcsi oktatás” (educația morală religioasă). A minisztérium nem dogmatikus tanítást akar, hanem gyakorlati tanácsadást a vallás és erkölcs területén. Ezek, mint a keresztyénység alapelvein gyökerező dolgok, előadhatók (a rendelet szerint) egyetlenegy lelkész által is, *felekezeti karakter nélkül*.

A rendelet a következőt jelenti: úgy a görög keleti, mint a református, római katolikus stb. vallású inasfiúk és inasleányok részére heti egy órán át a görög keleti pap tart vallásórát, míg a többi vallásórát, mint feleslegesek megszüntetnek.

Nagyon átlátszó takarózás az, hogy egy görög keleti pap „felekezeti jelleg nélkül” tart vallásérkölcsi órát. Minden becsületes görög keleti pap éppen úgy, mint minden becsületes református lelkész be kell ismerje azt, hogy ez lehetetlen. Általános vallás nincs — hála Istennek! Általános dolgokról, felekezeti jelleg nélkül még egy magánember sem tarthat vallásérkölcsi órákat, nehogy egy lelkész. Tehát a rendelet a legélesebb ellentétben áll a kultusztvörvénnyel és a vallás szabad gyakorlásával.

Lássuk e rendelet következményeit. Megkerestem pár városi gyülekezetet, amelyekben tudomásom szerint több inasfiú és inasleány van. A rendelet következtében Turdan, Târgu-Mureşen, Braşovban teljesen megszünt a vallás-oktatás az inasiskolákban (ez kb. 700 lélek), pár helyen, mint városunkban is, megkezdődött ugyan a vallásérkölcs-óra, de párhuzamosan a vallásórákat is megtarthattuk; végül pár helyen maguk az igazgatók képtelennek jelentették ki a rendeletet és a vallásórákat továbbra is megtartották. Egyházunk Igazgatótanácsához e sorok írója is azonnal jelentést tett erről a teljesen nyilvánvaló vallássérelemlről. Turda az esperes útján, Târgu-Mureş egyenesen is megkereste Egyházunk legfelsőbb hatóságát. Bizonyos lépéseket úgy tudom tett is Igazgatótanácsunk és talán ígéretet is kapott: de vajon elég-e ez azzal a felelősséggel szemben, hogy Erdélyszerte jó pár ezer református inasfiút és inasleányt már egy éve a görög keleti lelkészek tanítanak vallásra? ! Ebben az évben már a városunkbeli inasleány-iskola sem tudott helyet adni a református vallásórának, míg a „vallásérkölcsi nevelés” az év elejétől rendszeresen folyik. Vajon melyik hatóság és milyen lépéseket tenne akkor, ha egy újabb rendelet a középiskolákba is beállítaná a „vallásérkölcsi nevelést” a vallásórák helyett? !
Sipos Géza.

Az angol bibliatársulat most megjelent évi jelentése szerint, a Bibliából eddig 464 millió példány jelent meg, amelyből az utóbbi esztendőre 11 millió példány esik. 1910-ig — mondja a jelentés — a Biblia 424 nyelvre volt lefordítva. Azóta a fordítások száma jelentősen szaporodott, mert ma a Bibliának 692 különböző nyelvű fordítása létezik.

A Vasárnapi Iskolai Világszövetség már most kibocsátotta „Oslo 1936” név alatt a jövő évben Norvégia fővárosában, július 6—12. napjaiban tartandó világkonferenciájára szóló meghívóját. Az érdekeltek nagy számára és a korlátolt elszállásolási lehetőségekre való tekintettel minden résztvevni szándékozó a világszövetség newyorki vagy glasgowi központjában kell magát előjegyeztesse. A konferencia jelszava: „Krisztus a világ reménye”.

Ebből az alkalomból a világszövetség rövid jelentést közöl a keresztyén nevelés ügyét érdeklő legutóbbi fontosabb eseményekről, amelyből az alábbi érdekes eseményeket jelezhetjük.

A Magyar Anyák Nemzetvédő Bizottsága minden esztendőben Szent István napján jutalmat és érmeket oszt ki a sokgyermekes magyar anyák között. Az idén is sor került erre a szép aktusra. Az idei jutalmazott és kitüntetett magyar anyák közül Özv. Diabál Józsefnének 19 gyermeke volt, ebből 11 élő és jeleuleg 39 unokája és 4 dédunokája van. Bódis Ferencnének 19 gyermekből 9 él és 30 unokája van. Bokor Mihályné 17 gyermeke közül 11 él. Ilyenek a többi megjutalmazott asszonyok is, kik valamennyien felneveltek 9—16 gyermeket.

Az Alud-i Református Egyházközség által közadkozásból fenntartott Aggmenházban 5 elaggott testvérünk kap teljes ellátást és szeretetteljes gondozást. Tervbe van véve, hogy a tél folyamán még egy pár menházi ellátásra rászorultat felvesznek.

KÉZ A KÉZBEN

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

Felhívás a Sz. O. körzeti vezetőihez.

Ideje már, hogy az álomból fölserkenjünk...
Öltözzetek fel az Úr Jézus Krisztust.

Róm. lev. 13: 11, 14.

Szeretettel köszöntelek a fenti Ige szavaival és felkérlek a következőkre. Lehetőleg havonta tartatok Szénior-találkozót, ami úgy nektek, mint a közösségnek, a célnak csak hasznára van. Ezek a találkozók ne csak külsőséges megnyitvánuldsok legyenek, hanem igyekezzetek mély, lelki találkozót csinálni. Az Ige fénye mellett tusakodjatok az életnek különböző nagy dolgairól. — Ezek a körzeti találkozók azért is szükségesek, fontosak és áldásosak, mert nagy találkozókat, közgyűlést, konferenciát nagyon ritkán és keveset rendezhetünk és arra se jöhetnek el mind a Testvérek. Kérdéseink pedig oly fontosak, hogy azokról mindnyájunknak tusakodnunk kell.

En most — október, november, december — hónapokra kitrok egy néhány kérdést, amit szükségesnek vélek megtárgyalni, természetes ezek mellett még másról is tárgyalhatok.

Továbbá azon kérésem is van Hozzátok, hogy ezen találkozásokról és egyéb Szénior-munkátról küldjétek beszámoló jelentést! Megtárgyalandó kérdések a következők:

1. Mi az oka az erőtlenségünknek? és miért történik előre a más felekezetek és szekták? Mit tehetünk ez ellen?
2. Hogy tehetünk szert nagyobb öntudatra? Hitkérdés

3. Iskolán kívüli népoktatásról. (Brasovi Agisz és a Minerva munkájáról.) Szövetségek, Inas-, Lydia-körök stb.

4. Iratlerjesztés. Fontossága és terjesztési lehetősége.
5. A munkatáborok megvizsgálása és esetleges beindítása.

6. Mit tehetünk az egyke ellen?

Végül a felelősségünk kiemelése, tagdíjkérdést is. Minden körzetvezetőt kérek, köldjön be jelentést haladéktalanul a nyári munkájáról.

Testvéri szeretettel köszönt:

HORVÁTH GYÖRGY.

A turdai körzet nyári munkája.

A nyáron két körzeti Szénior-találkozónk volt. E találkozások ének, ima, bibliamagyarázat és utána az időszerű kérdések megbeszélése volt. 1. Ilyen kérdés a nyári ifjúsági látogatások. A v.-turdai IKÉ és L. Szöv. meglátogatta Turenit, Stejari, Collesti, Mihal Viteaz és Nou-Turda egyházközsége ifjúságát. Az evangelizációs kiránduláson 12—37-en vettek részt. A meglátogatóiflak nagy szeretettel és örömmel fogadtak és igazi testvéri kapcsolat alakult ki. Különösen lélekelmelő volt az énektanulás a templomok cintermében, ahová az ifjúság köré gyülekezett az egész falu apraja-nagyja felekezeti- és fajkülömbőség nélkül és áhitattal hallgatták és tanulták az énekeket.

2. A turdai körzet részére kidolgoztunk egy téli munkatervet. A reformációi ünneppel kezdjük el az újabb munkát. November hónapban: Az új gyülekezettről, decemberben: A testvéri közösségről, januárban: A Krisztus teste, februárban: A felelősség másokért. Az irodalomban: Petőfi, Arany, Tompa és a nagy reformátorok és a magyar reformátorokról lesznek előadások.

A kidolgozott téli munkatervet szíjjelküldte a körzetvezető az összes körzeti tagoknak, hogy egy anyagot tanuljon az ifjúság és karácsonykor és virágvasárnap egy-egy körzeti lelkigyakorlatot összefoglaló, eredménykonferenciát fogunk tartani az ifjúságnak. (Fiúk és lányok vegyesen.) Novemberben pedig megtartjuk a közös imahetet a hivatalos utasítás szerint.

Elhatároztuk, hogy ezután minden hónap első hetében Szentor-találkozót fogunk tartani, ahol az ifjúsági munka és egyéb időszéri kérdésekkel fogunk foglalkozni.

IKESzO-tagdíjhátralékosok. Lapunk mult számában közzétett felszólításom értelmében közlöm azok névsorát, akik valamikor fizettek ugyan IKESzO-tagdíjat, de az 1934. évről vagy még régebbi évekről hátralékaik vannak. Aki csak 1934—35-ről hátralékos (együtt 100 lej), annak csak nevét közlöm, a régi hátralékoknál zárjelben közlöm azt az évet, amikortól a tagok nem fizették be tagdíjukat. A tagdíj évi 50 lej. Ady László, Z. Albu Dezső, Báróczi János, Bedő Béla (1933), Bencze József, Biró János, Biró Mózes, Bitay Zoárd (1933), Czirájk Károly, Csavari Ernő, Csefő Sándor, Dávid Gyula (1933), Deák Judit-Michaeli Frankné, Dobai Mihály, Fazakas Sándor (1933), Finta János (1933), Fejes Dezső, Fikler Dénes (1933), Farkas Jenő, Gavallér Lajos (1933), Geréb Dénes, Gruja Farkas, Jancsó Dezső (1933), Kadácsi Zoltán (1933), Kántor Dezső, Kerekes Sándor, Liskai Kálmán (1933), Máthé István (1933), Miklós Gyula (1933), Molnár Károly (1933), Molnár Margit (1932), S. Nagy Béla (1933), Nagy Elemér (1933 és 300 lej kölcsön), Nagy József (1933), Nemes Dezső, Orth Imre (1933), Pálffy Károly (1933), Szabó Géza (1933), Szabó Árpád, Szócs Endre, Tatár Mihály (1933), Zágonyi Anna. Lapunk következő számában közlöm azok névsorát, akik soha IKESzO-tagdíjat még nem fizettek. Fenti névsor pénztárnaplóm szerint van összeállítva 1935 október 15-én.

Kérem az IKESzO minden tagját, hogy vegye komolyan a tagdíjfizetés kötelezettségét és gondolja meg, hogy pénztárunk állapota miatt nem kereshetem fel velében a hátralékosokat, elvégre is ez becsületbeli ügy!

Szeretettel köszönti az IKESzO tagjait:

Sipos Géza pénztáros.

(Címem: Cluj, Str. Kogălniceanu 21. Parochia Reformată.)

Hírek. Fekete Jánoséknak fiuk született: Zsolt-Levente 1935 jul. 9-én. — Cintán szeptember 15-én iskolaszenteles volt. Jelen volt, mint szolgálattelvő Farkas Jenő esperes és sok pap. A szomszédos gyülekezetekből is sokan voltak. Nagyon felemelő nap volt. Most épül a paplakás. S. Nagy Béla lelkipásztor nagyon sokat dolgozik. — *Bisztrai Sándor* targumuresi s. lelkész a napokban foglalta el — püspöki kinevezés alapján — a cornesti lelkészi állást.

Budapesten az Actio Catholica országos elnöksége család- és erkölcsvédelmi javaslatot dolgozott ki. A javaslat a családalapítások megkönnyítését, a meglevő családok megerősítését, a családi élet szétzúllásának megakadályozását, a család felbomlásának korlátozását és a családon kívül jutott gyermek és nők védelmét célozza. A népjóléti reformok terén a házassági tanácsadás intézményének bevezetését és az országos anya- és csecsemővédelem kiépítését, valamint egy olyan családvédelmi alap felállítását sürgeti, amelyből családi segílyt, nevelési járulékot lehetne rendszerezíteni.

Mexikóról újabban két könyv jelent meg az észak-amerikai Egyesült Államokban, amelyek mindenike méltányló módon teszt említést az ottani vasárnapi iskolai munkáról, amely a világszövetség támogatása mellett folyik.

Irodalom és Művészet

László Dezső: A siető ember.

Tanulmányok a magyar multból. Az Erdélyi Fiatalok kiadása, 1935. Nyolcadrét alakú és 89 lap.

László Dezső könyve négy tanulmányt tartalmaz: Történelmünk helyes szemlélete; A siető ember (Zrinyi-tanulmány); Bethlen Gábor halotti maszkiája; A falú jegyzője és az Elsodort falú. A négy tanulmány közül kétségtelen, hogy az első és a második a legbecsessebb. Az első tanulmány a tisztalátás egyszerűségével és kritikai biztosságérzetével ragad meg. Magvasan és tételesen megfogalmazott igazságai a tapasztalásnak és a kérdések végig gondolásának a széles alapjain nyugosznak. „Téves a múltnak a jelennel szembeni magasztalása.” „Ha a múlt embereit eszményekké ideálizáljuk, meghamisítjuk a történelmet.” „A világháború megmutatta, hogy a történelmi kontinuitáson alapuló jog milyen keveset ér, ha az élő erő nem tud annak érvényt szerezni.” Ilyen erejű igazságok útján jut el a szerző reális történelemszemléletéhez, amelynek célja már nemcsak a mult eseményeinek a lajstromozása, hanem a múlt és a jelen közötti szerves kapcsolat feltalálása. Ezeket a kritikai elveket és történelemszemléletében rejlő tiszta intenciókat meg is mutatja egy egyéni képnek: a Zrinyi Miklós képének éppen a jelen szüksegei részére való helyreállításával. A kép nemcsak helyes és igaz, de életteljes és megragadó erejű.

Tovább nem ismertetem a könyvet. Ellenben felvetem azt a kérdést, amely a László Dezső könyvére vonatkozó kritikákban már felmerült: lehet-e tudományos kifogást emelni a könyv ellen a tanulmányok sajátos formája miatt; vajjon nincs-e tudományos becse ennek a könyvnek, csak azért, mert nincs felruházva a bibliográfiák barokkdíszével? — Kétségtelenül nem! Lehet egy írásmű tudományos becsű, ha nincs is annak tudományos formája. Nagy tudományos becsű iratokra és könyvekre hivatkozhatnám pl. a filozófia történetéből, amelyekből hiányzik a bibliográfia, vagy pedig nagyon hiányos és mégis maradandó becsűek azok. Aki kétségbe vonja László Dezsőnek pl. a Zrinyi tanulmányának történettudományi becsét, azt az a kötelezettség terheli, hogy vizsgálja meg magának a tanulmánynak a belső alkatából, állításainak és adatainak a belső biztosságából, hogy vajjon mennyire alapos irodalmi és történelmi tájékozottságon alapulnak azok? Addig azonban azoknak tudományos becsét nincs joga kétségbe vonni. Mert legyünk tisztába, hogy ezek a tanulmányok egészen különös céllal íródtak: a mi sajátos viszonyaink között élő főiskolás fiatalágunk történelemszemléletének az elvi tisztázására, hogy neveljék ennek az ifjúságnak a lelkét és látását, hogy tudja az eseményeket és az eseményeket hordozó nagy személyiségeket valós mivoltukban kritikai szemmel nézni és tanulmányozni. Ezért az alaposágának nem a tények bibliográfiai lajstromozásában kell megnyilvánulnia, hanem a tényeken nyugvó elvi szempontok hűségében és kritikai tisztaságában. Ebben a vonatkozásban pedig ezek a tanulmányok becsesek és ifjúságunk nevelésében jelentős szerepet töltenek be. T. S.

Sass Kálmán: Tileagd története.

Oradea, 1935. Kátvin-könyvnyomda, 155 oldal.

A magyar nemzet és protestantizmus történetében egyformán nagy szerepet játszott a Telegdi-család, melynek tagjai igen sokszor döntően nyultak bele az ország eseményeibe. A körösvölgyi nagyközség, melynek nevét viselik, később városá alakult s különösen a mult század második felétől kezdve nagy ipari és kereskedelmi központ lett. Fejlődéséről, egyházainak történetéről és mostani helyzetéről szól az a kis könyv,

melyet fenti cím alatt fiatal és agilis lelkipásztora : Sass Kálmán írt.

Könyve három részre oszlik. Első részében a község történeti fejlődését ismerteti napjainkig, leközlőlvén a fejezet végén az összes most élő családok nevét és tagjainak számát utcák szerint. Második részében könyvének az egyházak multját és jelenét, míg a harmadik részt képező függelékben 11 körösvölgyi vegyes és tiszta magyar lakosságú község történetének megírásához szükséges adatokat kapjuk.

Sass Kálmán könyve megírásához sok forrásművet felhasznált. Mintegy harminc munkát sorol fel könyve végén, hogy mindazokat áttanulmányozta. Am, ami a legfontosabb: saját községének és a szomszédos 10 községnek egyházi levéltárát alaposan átböngészte és azokból sok értékes adatot mentett meg az elkallódástól. Ez a tény munkája egyik legnagyobb értékét képezi.

Másik nagy értéke könyvének az, hogy megismerjük belőle egy nagy református gyülekezet belső életét, annak gyökeres megújulásra mutató mozzanatait. A sorokból kiérzik egy diadalmas hitű, bátor lelkipásztor vallomása arról, hogy az Evangélium kicsoda erőket adhat egy gyülekezetnek. Az egyházi egyesületek munkája áldott hatásokat ébreszt. A nőszövetségi bibliórakón 145 tag közül 60—120-an jelennek meg; hasonló összejövetelek tartatnak a leányegyesületi, Ifj. Ker. Egyh. ifjai és a férfiszövetségi tagok számára. Az egyházi egyesületek mindenike átlag az összes megfelelő korú és nemű reformátusok 50 százalékát magában foglalja. Aki az egyesületeknek csak névleg tagja és a cél iránt közömbös, azt törlik a tagok névsorából. Ilyen eset minden egyesületnél többször előfordult és az illető tagok kizárása nagyon jó hatással volt.

A presbiterium 1934 februárjában érdekes fegyelmi szabályzatot léptetett életbe a gyülekezetben. A szabályzat a templomban a szószékkel szemben lévő falon ki van függesztve. Érdekesebb pontjaiban intézkedik azoknak fegyelmezéséről, akik a sákramentumokat megvetik, a temetés szertartását elmellőzik, igehirdetést kigunyolják, az egyház ellen agitálnak. Ezeknek nevét egy nagy ünnepevényen a gyülekezetnek szószékéről kihirdetik. *Vegyes házasságoknál ha a leány református és nem ref. templomban esküszik, az illetőnek esküvője órájában meghúzzák a halálharangot „szomorú figyelmeztetésül és intésül a jövőre nézve.”* Aki az egyház kárára reverzalist ad, „gyalázatos tettének közhírré hozataláért” a halálharangot minden esetben meghúzzák. — A fegyelmi szabályzat 7-ik pontja a következőket mondja: „*Aki eszeveszttségében annyira ragadlatná magát, hogy őseinek hitét, a Krisztus tiszta evangéliumát, szegény szenvedő egyházát hűtlenül elhagyná, azt egházunk halottjának nyilvánítja, az esetet a lelkész bejelenti és ahhoz egy hétre a halálharang a déli 12 órakor meghúzendó és kitérésli cédulája a templomban kiragasztható.* Ez alul csak azok vétetnek ki, akik a lelkész és még két presbiter előtt szóbeli bizonyosságát adják egyéni hitbeli meggyőződésük komolyságának... Házassági és anyagi körülmény semmi esetben sem vehető figyelembe. 8. A más vallásból hozzánk térőt az egyházba hivatalosan csak akkor vesszük fel, ha az illető komolytalan egyénekre nincs az egyházunknak szüksége.”

Ilyen és ehhez hasonló érdekes dolgokat olvashatunk a Sass K. könyvében, mely valószínűleg a gyülekezet öntudatát is fokozza. Az egyes egyházi egyesületek tagjai névszerint fel vannak sorolva, ami helyi viszonyokban igen jelentős hatású lehet.

Csupán egy dolgot sajnálhatunk a könyvvel kapcsolatban, hogy beosztása és rendszerezése nem a legszerencsésebb. E tekintetben szerzőnek hasznára vált volna a magyar történetírás újabb módszereit ismertető Hóman-féle segédkönyv.

Biró Sándor.

A vasárnapi iskola története.

(Ifjú Erdély kiadása.)

Mózes András segédlelkész fenti címen egy kis 30 oldalas füzetben foglalta össze a vasárnapi isk. munka történetét. Idevágó szakmunkák alapján, könnyed és használható, habár néhol naiv keretekben ismerteti az alapvetést, Raikes tevékenységét, a munka terjedését. Tanulságos és nagyon használható az adatsoportosítás, mellyel a vasárnapi iskola terjedését illusztrálja az egész világon. Jó tudni azt, hogy 1932-ben az egész világon 361.145 vasárnapi iskola működik 3,301.787 vezetővel és 33,245.045 gyermekkel. — A füzet második része a magyar ref. vasárnapi iskolai munka megindulásáról és terjedéséről, a harmadik fejezete pedig az erdélyi ref. vasárnapi iskolai munkáról szól. Egyházunkban 1935-ben 443 vasárnapi iskola működik 717 vezetővel és 20.451 gyermekkel. Tavalyi bevétel nagyrészt perselyes adományokból 38.801 lejt tett ki, amiből két kis ref. árvának teljes ellátását fedezték a kis vasárnapi iskolás gyerekek.

A kis füzetet nagyon jól fel lehet használni vallásos összejöveteleken, egyházi ünnepélyeken. Ára 4 lejt.

Megjelent a legújabb Élő Könyv.

László Dezső: *Mit cselekedjem?* (A szolgálati munka programja.) A könyv több mint 80 oldalon a keresztyén szolgálat legfontosabb kérdéseit tárgyalja és a keresztyén munka minden ágához vezérfonalat ad. Ifjúsági-, leány-, nő- és férfiszövetségek egyaránt használhatják.

Előkészületben:

Pár napon belül megjelenik a Kiáltó Szó könyvsorozatának negyedik darabja:

László Dezső: *Két tűz között. A református egyház a modern magyar irodalom tükrében.*

A könyv tárgyalja *Ady Endre, Móricz Zsigmond, Szabó Dezső, Szabó Pál* és mások nézeteit a református egyházat illetőleg. Részletesen ismerteti a református vezető emberek védekezését és végül a vita eredményét.

Ugyancsak előkészületben van:

Skrefsrud Olsen Lars, a Santalmiszió megalapítója.
Írta: Ivar Saeter. Fordította: Szigethy Béla.

A Skrefsrud élete annyira magával ragad, hogy az olvasó alig tudja kezéből letenni a könyvet. Feszítő erővel tárul elénk a szegény norvég falusi fiú élete: költő és rézműves, tolvaj és cellafozságra ítélt fegyenc, kezdő mérnök, aztán az indiai őslakók misszionáriusa, kiváló nyelvtelenség, Isten kegyelmének hirdetője, Björnson barátja, a Szent Olaf-rend lovagja, a pogány miszsió történetének egyik legnagyobb alakja. Nem szórásképpen, hanem dobogó szívvel olvassuk ezt a könyvet.

Magyarországon a magyaros öltözködési mozgalom országos bizottsága által megteremtett, szépségeiben gazdag, modern magyar ruhakultúra nemcsak az iskolákban, hanem a társadalom minden rétegében mind jobban terjed. Az országos bizottság munkássága folytán kialakult szép és elegáns új ruhátipus, a női és férfi „*magyar ünneplő*” ruhák teljesen alkalmasak arra, hogy a frakk, zsakett általában idegenből származott estélyi ruhák helyét is pótolják.

A bibliai országokból (Syria, Palesztina, Mezopotámia) jelentik: A keresztyén nevelésügy vasárnapi iskolai uniója lehetővé tette, hogy a Közel Keleti Theologiai Iskola nevelésügyi osztálya számára a beiruti misziói könyvtár könyvei kölcsönözhetőek legyenek. Nevezett Unió újabbank hatvan szakmunkával gyarapította a vasárnapi iskolai misziói könyvtárát.

H I R E I N K

Az Egyházkerületi Nőszövetség konferenciáját

az idén Aiudon tartotta okt. 16. és 19. közt.

Különösen jelentőségteljesse tette ezt az összejövetelt, hogy tavaly — külső akadályoztatások miatt — elmaradt és igen sok tenni- és megbeszélni való gyűlt össze erre az alkalomra.

Különösen ünnepélyessé pedig azáltal vált az idei konferencia, hogy dr. Makkai Sándor püspök elejétől végéig résztvett benne.

A Nőszövetség konferenciája hármast szolgált: összefoglalja az elmúlt munkaév eredményeit és beszámol róluk, programot ad a jövő évre és egyben vezetőképző feladatot teljesít. Mert úgy a múlt tanulságait, mint a jövő követelményeit úgy szűri le, hogy a vezetőket alkalmasabbá tegye és felvilágosítsa feladataik mélyebb értelméről és gyakorlati lehetőségeiről.

Az idei konferenciát is ez az elgondolás vezette.

A délelőtti összejövetel bibliaórával kezdődött (Kovács Pál, Juhász Albert, Musnay László és Lőrincz Mária tartották), aztán a 20 egyh. elnökei vagy kiküldöttei olvasták fel jelentésüket, melyeket hozzászólások világítottak meg.

Ezek a beszámolók adták a múlt tanulságait, melyek önként mutattak rá a jövő feladataira.

Első délután dr. Makkai Sándorné elnök előadásában rámutatott, hogy a Nőszövetségnek első, legfőbb feladata az egyházat támogató munkája. Ennek pedig csak úgy tehet eleget, ha visszatér a tiszta lelkiállaphoz, amely eredeti célkitűzése volt.

A második délután a Nőszövetség gyakorlati feladatairól és a vezető gondolatáról volt előadás.

Harmadik napon pedig dr. Harmath János tartott előadást a szövetkezeti kérdésről, amely a Nőszövetség folyton bővülő munkaprogramjában új célokat mutatott.

Lőrincz Mária utazótitkár programadása, felszólalásai a jövő, ideális Nőszövetségeihez vezető utat mutatták meg.

Borbáth Dániel diakonissza-lelkész a Ref. Kórház új feladatairól és szükségleteiről beszélt.

Lőrincz Mária utazótitkár Báthory Józsefné nagyhatású, értékes előadását olvasta fel a nevelés az iskolán kívüli feladatairól.

Mintegy egységes keretbe foglalta az egész konferenciát dr. Makkai Sándor püspök háromnapos előadása.

Megadta a ma legmagasabb célkitűzését nemcsak a nőszövetség, de minden szövetség számára. A nevelésről szólott, amely ma nemcsak feladat, hanem kötelesség, nem egyesek része, hanem mindenki munkája.

Ez az előadás átfogó erejével a kisebbségi élet minden pontját érintette.

A konferencia résztvevői meglátogatták az aiudi Aggmenházat, a Bethlen-kollégium régiségtárát, könyvtárát, kórházát, az iskola új fürdőberendezését.

Okt. 19-én d. e. választmányi gyűlés, délután közgyűlés volt.

A közgyűlés 13 határozatot hozott, amelyek a jövő évi munkaprogram összefoglalásának tekinthetők.

Ugyanaznap este az aiudi nőszövetség szeretetvendégséget adott, melyen minden konferenciái résztvevő megjelent.

Okt. 20-án volt a ciembrudi Gazd. iskola felszentelése.

Musnay László, a Bethlen-kollégium rektor-professzora mondott imát, dr. Szász Pál főgondnok és dr. Nagy Endre igazgató tartottak beszédet, majd dr. Makkai Sándor püspök Isten áldását kérte az iskolára és jövőjére.

A ciembrudi ünnepélyről visszatérő résztvevőket bankett várta az aiudi kaszinóban, ahol több pohárköszöntő hangzott el, még bensőségesebbé téve az egységes, szép hangulatot.

Az aiudi nőszövetségi konferencia igen gazdag volt és áldásos hatása igazkezik a jövőre. Maradandó emléket kell hagynia mindenkiben Aiud kultúrlétkörének, igaz vendégszeretetének és áldozatkészségének, nemcsak a konferencián kapott indításoknak és tanulságoknak is.

A jövő évi munka mutatja majd meg, hogy így lesz-e!
P. M.

A Magyar Tudományos Akadémia a szokottnál is díszesebb közönség részvételével összes ülést tartott Budapesten, amelyet Pázmány Péter emlékeztetének szentelt. Berzeviczy Albert elnök Pázmány Péterről és a róla elnevezett budapesti tudomány egyetem háromszázéves fennállásáról mondott megemlékezést.

— A Pázmány Péter-egyetem most ünnepli háromszázados alapítási évfordulóját — mondotta Berzeviczy Albert. — Akadémiánk és az egyetem között oly sok és szoros a kapcsolat, hogy a mi tudományos működésünkben is részes, neves tanárokról is meg kell emlékezni, elsősorban báró Eötvös Lőrándról, a világhírű geofizikusról, elnökeldömrről.

— A jubileumi ünnepély legnagyobb fényét az alapító esztergomi érsektől, Pázmány nevével nyerte, aki nagy volt mint főpap, mint tudós, író, diplomata és államférfi. Erős magyar nemzeti érzés lelkesítette őt oly korban, amikor az uralkodóház iránti hűséget és a birtokaiban meglámadott egyház védelmi harcát valóban nehéz volt összeegyeztetni a nemzeti érdekekkel. Pázmány többek között felismerte Erdély önállóságának fontosságát a magyar alkotmányosság szempontjából, de élete művének legtartósabb hatása az irodalomra nézve volt.

— A Nagyszombatban haltá elölt két évvel tett százezer forint alapítvánnyal hívta életre egyetemünket, ahol ugyan a jezsuita tanárok még csak teológiát és filozófiát tanítottak, de az alapításnak legnagyobb jelentősége abban áll, hogy a rövidleltű kísérletek után végre neki sikerült maradandót alkotni. Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás királyaink egyetemalapításai sajnos, nem maradtak fenn és gróf Esterházy egri püspök egyeteme is megszűnt. Pázmány utódai közül Lósy és Lippay primások a jogi kar alapítására harmincezer forintot hagytak. A fejlesztés leghatalmasabb ténye Mária Teréziának köszönhető, aki 1775-ben mintegy másfélmillió forintot ajándékozott a Budára áthelyezett

egyetemnek, amelynek királyi kastélyát bocsátotta rendelkezésére s egyúttal kibővítette azt az orvosi karral. 1867-i időktől már az országos költségvetés is gondoskodott első egyetemünkről. Jelenleg már régi Alma Materünkkel együtt három ifjabb egyetem is működik a magyar tudomány fejlesztése és terjesztése áldásos munkájában, azonfelül a tudományt szolgálja a József nádorról elnevezett műszaki és gazdasági egyetemünk is.

Az összes ülést követő zárt ülésen Balogh Jenő nyugalmazott igazságügyminiszter, az Akadémia főtitkára bejelentette: kéri az Akadémiát, hogy már a múlt év nyarán átadott azt a levelét, amelyben a főtitkári állásról lemondott, a Magyar Tudományos Akadémia most már érdemileg intézze el és új főtitkár megválasztására tartsanak ülést.

Balogh Jenő bejelentése után egyúttal meleg köszönetet mondott azért, hogy őt 1920-ban egyhangu választással a főtitkári tisztségre emelték, majd a továbbiakban hálás köszönetet mondott tagtársainak másfél évtized alatt állandóan tanúsított támogatásukért.

Balogh Jenő tehát távozni készül. Az újjáépítés kimondhatatlanul nehéz hátátlan munkája jutott neki a háború után a lelki és pénzügyi válságban. Az Akadémia elváltatta évtizedek során át összegyűlt vagyont a hadikölcsönök elértektelenedésével és a magyar szellemi élet is szegényedett azzal, hogy éles pártharcok színhelye lett, ahol a jelszavak offenzívája zavarta meg a nyugalmat és a harmóniát. Az Akadémia elszegényedésének főtitkára volt Balogh Jenő és a magyar szellemi élet elszegényedése ellen kellett felvennie a harcot működésének elején.

Bármilyen veszteség is távozása arról a helyről, melynek sokoldalú feladatait évi egy aranyért látta el az alapszabályokban megszabott szép fizetés helyett és bármennyire örvendetes volna, ha Balogh Jenő mégis csak rászánna magát szándékának megváltoztatására: azt el kell ismerni, hogy a neki jutott nehéz problémák szerencsés megoldása után távoznék a főtitkári székéből.

Idejekörán elmenni: ez a bölcs emberek erénye és kiváltsága. De Balogh Jenő időnek előtte távoznék, mert akármennyire nagy feladatokat sikerült is megoldania, még más nagy feladatok megoldása várja őt abban az állásban, amelynek visszaadta régi díszét és amelynek új díszet szerzett. Új díszet — a régi szellem tiszta megvédésével és tiszta reprezentálásával.

Megjelent „A magyarországi ref. egyház legújabb hiteles név- és adattára”, melyet dr. Kiss József ref. egyet. konv. titkár állított össze. Az összes egyházhatóságokról, zsinatról, konventről, a kerületeken át a gyülekezetekig, sőt a leány- és fiókegyházakig és az iskoláig számban és nevekben könnyen áttekinthető, megbízható és nagyvonalú tükröt kapunk ebben a könyvben. A négy egyházkerület rövid történetén kívül az anyarszágnak minden református szolgálatban álló tényleges és nyugalmazott tisztviselője és ezek lakcíme, az iskolai internátusok, sőt a közös protestáns egyházi intézmények szakmatizmusa áll előtünk. Kedves figyelem nyilatkozik meg abban a gondolatban, hogy a lelki egyesség újabb jeleként helyhez jutott itt a magyarországi evangélikus egyház magasabb hatóságainak névjegyzéke is. Ezt követi a kultuszminisztérium ügybeosztásának ismertetése. Terjedelmes, gazdag tárgy-, helynév- és személynévmutató egészíti ki a minden hivatal számára nélkülözhetetlen kiadványt.

Az ember tragédiájából egyszerre készülne a magyar, a francia, az angol verzió. A tervek szerint valóban tökéletes szereposztással... Például a francia változatban Annabella volna Éva, Harry Baur játszaná Lucifer szerepét, mint Ádám pedig Boyer jelennék meg a fehér vásznon. (Aki Liliom volt a francia filmverzióban.) Az angol változatnál alighanem a VIII. Henrik alakjában magasra nőtt Laughton formálná ki Lucifer alakját és a szereposztás egyébként sem volna rosszabb a franciánál...

Madách Imre vizuális látomásokban jelenítette meg nagy történetfilozófiai elgondolását. Frivol szóval szinte azt lehetne mondani: filmscenáriumban gondolkozott

már akkor, amikor még a jövő álmaként sem kísértett a film. És Madách soráiból lehet néhány százat úgy kiválogatni, hogy azok reprezentatív módon képviseljék filozófiai tételeit, de költői erejét is.

A Burgtheater előadása már erőteljes jelentkező volt egy nemzetközi súlyú tehetség nemzetközi elismeréséért. A most tervezett filmesítés pedig biztosítaná azt a teljes, széles világsikert, amely megilleti a sztrégovai földesúr nagy felszárnyalását és keserű bölcsességét.

Szinte kérdezni kellene: miért oly későn? De ezúttal jobb későn, mint — lett volna előbb. Mert így rangjához illően fog a fehér vásznonra kerülő Madách Imre költeménye. A dekoratív keretet és a művészi formákat illetően. Olyan szereplőkkel, akik csúcspontok a fehér vásznon birodalmában. Olyan magyar rendezővel, aki mesterségének egyik legnagyobb képviselője. De a műhöz is olyan, amely hadat üzent az elsekélyesítésnek és bátor művészi célkitűzésekkel vállalja a nagy témákat.

A színpadon, a zenében, a festésben, de a film világában is kivételes helyet szerzett már a magyar tehetség. És ezt a helyet minden év újabb térfoglalásokkal gyarapítja. De az ember tragédiája a londoni tervek szerint kiépült filmesítésben döntő fontosságú szellemi győzelemmé lehetne. Abban a harcban, amely egy kis ország nagy kulturális rangjának elismeréséért folyik. Haditerv és hadicél, igazi organizáció és igazi irányítás nélkül. Mégis olyan eredményekkel, amelyeknek gyakorlati jelentőségét a ridegen prózai gondolkodás sem kicsinyelheti le többé. A nagy magyar tragédia enyhülése felé vezethet el az ember tragédiája, ha így kerül most a világ elé.

Budapestre érkezett Ernst Kretschmer, a marburgi egyetem világhírű tanára. Ez a kiváló orvos volt az első, aki kutatásai során kimutatta a testalkat és lelki-alkat összefüggését. Klinikai kutatásai és kísérletezései alapján több szempontból osztályozta a különböző embertípusokat. Híres műve, a Körperbau und Charakter, új távlatokat tár fel a hasonló irányú kutatások terén.

Kretschmer felállított elméletéhez ez alkalommal a következő kommentárt fűzte: Százszázalékos típusok csak a legtrikább esetben fordulnak elő. Testalkat szempontjából két főtipust különböztetünk meg: piknikusokat és aszténikusokat. Az első csoportba a kövér és kedélyes, a másodikba a szikár, erős csontú és melankólikus emberek tartoznak. Elme- vagy idegzavar esetén az első csoport tagjai mániás, a másik csoport tagjai pedig szkizofrén megbetegedésre hajlamosak. Persze, a típusok megállapítása igen bonyolult vizsgálat útján történik, hiszen a kövér ember elhízása esetleg nem alkati eredetű, hanem belső funkciók zavar eredménye.

Kretschmer tanár élénken fejtegette ezután, hogy a sport, amely átalakítja az ifjúság testalkatát, feltétlenül hatással van a lelki élet fejlődésére is. Arra a kérdésre, hogy jelenleg milyen kutatásokat folytat, így felelt:

— A probléma a következő: Minden gyermek mindig annak a szülőnek testi és lelki alkatát örökli, amelyiknél ez az alkati jelleg erősebb. Már most az a kérdés, hogy a normálistól kissé eltérő, de azért egészséges egyén milyen házastársat válasszon, hogy az utód normális legyen. A problémát ismerjük, de a megoldás még a jövő zenéje, mert csak a kísérletek letelején tartunk.

Szerkesztői üzenetek.

N. J., Deva. Jó tanácsaidat köszönöm. A kopt-kérdéssel foglalkozunk úgy vallástörténeti, mint egyháztörténeti vonatkozásban.

K. A., Sztandrás. Baráti elnézsedet kérem, hogy még augusztus folyamán beküldött cikked mostanig hevertettem. G. L. cikke, mult számunkban, egyezik a Tieddel, annál nagyobb örömmel közlöm, mert annál hathatóbb lesz az azonos igazság.